

Kääpälän koulun alkutaival osa 3

Sota-aika

Kääpälän koulupiiriläiset olivat jo päättäneet 20.9.1933 yksimielisesti, että puukoulu Kääpälässä pystytetään paikallaan. Länä tässä koulun säästymisen kannalta tärkeässä kokouksessa olivat **Nestor Laurila, Eemil Karhu, Evald Lipiäinen, Taneli Laurila, Taavi Vaija, Jalmari Villstedt, Vihtori Laatu, Anton Peuhu, Lauri Sutela, Helena Lantta, Ville Vanonen, Taneli Piensalmi, Hilda Mäkelä** ja **Juho Mäkelä**.

Nestor Laurila oli toimen mies. Oli kysymys laudoista poikien puutöihin, ulkoahuussin rakentamisesta opettajalle (Peuhun koulu), haloista koulun lämmitykseen tai varattomien oppilaiden ruoasta tai vaatteista, jos muita vapaaehtoisia ei löytynyt, Nestor hoiti.

Hänen vaikutuksensa koulu-maailmaan näkyy yhä, sillä hänen poikansa **Martti** perusti aikuisiällään linja-autoliikenne Laurilan, joka Valkealan taajamien joukkoliikenteen lisäksi hoitaa myös koulukuljetuksia.

Pari vuotta sitten edesmennyt Martti oli myös Kääpälän koulun kasvatti.

Kauppalupauksia

Suuri ilonpäivä koululle oli, kun saatiin sähkövalot sekä koululle että koko Kangasrannalle adventin aattona 27.11.1937 kello 19.

Toimiva koulu oli kylän keskus, samoin kauppa. Ikävämpi tapahtuma kylälle oli osuuskaupan palaminen. Lupauksistaan huolimatta Osuuskauppa Ympäristö ei ollut pannut ”tikkuja ristiin” uuden myymälän rakentamiseksi. Niinpä koulun johtokunta opettaja Mäkelän johdolla kutsui kokouksen koolle koululle 9.1.1938 pohti-

maan uuden osuusliikkeen rakentamista kylään.

Kokouskutsua noudatti noin 30 henkeä Kääpälästä, Pihlajasaaresta ja Hevosojalta. Osuuskauppa Ympäristön puolelta oli johtaja **L. Hietanen** ja neljä johtokunnan jäsentä: **L. Mäki, E. Pessa, A. Jokivirta** ja **J. Marjanen**.

Monipuolisessa keskustelussa vedottiin yhtä paljon sekä myymälän tarpeeseen että osuustoimintahenkeen. Tuloksena saatiin johtaja Hietaselta lupaus, että myymälä rakennetaan tulevana kesänä eli vuonna 1938.

Tontin myi Taneli Laurila. Myymälä toimi pitkään, ja sinne vein ensimmäiset ansioni 1940-luvun lopulla. Keräsin käpyjä, joista saaduilla pennoilla ostin kaikilla karamelliä kaupias Vuoriselta. Kaupatoiminta on päättynyt jo aikaa sitten, ja nyt rakennus tunnetaan paremmin *Jätjän taulutalona*.

1930-luku päättyi pahimpaan mahdolliseen Suomen sekä koulujen kannalta. Uhka, jota oli pelätty, mutta johon ei ollut uskottu, muuttui todeksi. 30.11.1939 Neuvostoliitto hyökkäsi Suomeen. Alko talvisota.

Sota-aika

Sodan vuoksi koulunkäynti keskeytyi 6.12.1939 ja 27.3.1940 väliseksi ajaksi. Koulua pidettiin kuitenkin 17.2.1940 lähtien kaksi kertaa viikossa, aamu- ja iltapäivällä.

Talvisota päättyi 13.3.1940. Suomi joutui luovuttamaan alueitaan ”ryssälle Pietari Suuren rajaa myöten”, kirjoitti opettaja.

Marraskuussa 1940 anottiin varoja kunnanvaltuustolta koulukeittolaa varten, mutta niitä ei myönnetty.

Kääpälän vanha puukoulu

Kesäkuussa 1941 alkoi jatkosota. Syksyllä koulutoiminta oli pysähdyksissä kun opettaja Mäkelä toimi IS-toimistossa. 7.11.1941 valittiin ensimmäinen nainen koulun johtokuntaan, **Elma Laurila**. Tätä pidettiin edistysaskeleena, jota ”ei olekaan monessa koulussa vielä”. Muutamaa vuotta myöhemmin valittiin toinen naisjäsen, **Elma Inkeröinen**, joka toimi tehtävässä pitkään.

Vuonna 1942 yläkoulu loppui toukokuun 9. päivänä. Alakoulu alkoi 11.5. ja sitä pidettiin viisi viikkoa.

Mottitalkoita ja keräyksiä

Talvet olivat kylmiä ja halkoja tarvittiin noin 75 kuutiometriä vuodessa. Oppilaat tekivät opettajan kanssa niin sanottuja mottitalkoita. Mottitalkoot vastasivat osaltaan siihen polttopuuvajeeseen, joka oli seurausta talvisodasta.

Mottitalkoiden teko jatkui koko sodan ajan.

Opettajan saunan pesutupa paloi 20.1.1942.

5.9.1943 opettajan huoleksi annettiin keittäjän valitseminen, joten ilmeisesti silloin keittolaittoiminta alkoi. Keittäjäksi tuli **Anna Koskinen** koulun naapurista.

Oppilaat keräsivät koulukeittolaa varten marjoja, sienia ja juureksia. Juurikasvit kasvatettiin omista kotipuutarhoissa koulun antamista siemenistä. Sotakummi- en Radiokeräys tuotti koululaisen keräämänä 331,75 markkaa. Romua ja metallia kerättiin 234 kiloa, josta saatiin Mannerheimin kuva. Vuonna 1942 kerättiin lompuja 53 kiloa. Joka kerääjä sai Presidenttilipun.

1940–41 Valkealan Säästöpankki antoi jokaiselle uudelle oppilaalle säästökirjan, jossa oli kymmenen markan talletus. Tämä toiminta jatkui myöhemminkin.

Kesällä 1944 oli koululla eva-

kossa Kuitu Oy:n työntekijöitä Jääskestä. Konnunsuon vankila oli evakossa 30.5.–8.8.1944, ja he maksoivat olostaan koululle 4 705 markkaa.

Koulu alkoi 7.8.1944, ja pienten koulua saatiin pidettyä kuusi viikkoa. 25.9.1944 koululle majoittui armeijan viestikomppania. Heidän poistuttuaan 24.10.1944 ”koulu jäi kurjaan kuntoon”. Koulu siivottiin, ja koulutyö pääsi jatkumaan täydellä teholla.

Sodan loppu

Syyskuussa 1944 sota loppui. Koulupiirin alueella oli muutamista lapsista tullut sotaorpoja ja äideistä soteleskiä.

Siirtokarjalaisten lapsia tuli yläluokalle II ja alaluokalle yksi. Suuri suru oli heilläkin, kun oma koti, koulu ja leikkipaikat olivat jääneet Neuvostoliitolle sodan seurauksena. Ehkä isäkään ei palannut sodasta.

Surua tunsivat opettajakin merkityksensä opintokirjoihin koulun entisiä 1920- ja 1930-luvun alussa opiskelleita poikia kaatuneiksi tai haavoittuneiksi. Surua oli monenlaista, puutetta kaikesta ja hätää, mutta elämä jatkui.

Alakoulun opettaja **Irja Vilki Oitista** oli sairastunut ja häntä tuuraamaan kutsuttiin koulun entinen oppilas **Saima Vaija**.

28.2.1945 Nuorten Talkoitten juhla pidettiin Lappakosken koululla, jossa hiihtokilpailupalkintojen lisäksi jaettiin edellisen kesän talkoityöstä palkinto. Parhaan tuloksen Valkealan kouluista sai Kääpälän kansakoulu. Palkintona oli suurten kuntain komea pokaali ja kunniakirja. Kunniakirja oli saatu myös 1942 parhaasta talkoityöstä. Opettaja tunsivat ylpeyttä oppilaistaan!

23.9.1945 koululla vietettiin rauhan ensimmäistä vuosipäivää.

• Raili Mauno, Kääpälän koulun oppilas v. 1946–1954

Yläkoululaisia vuonna 1951